

Межевська Лілія Володимирівна

заступник декана

юридичного факультету

кандидат юридичних наук

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

На сьогоднішній день земля займає одне з особливих і важливих місць у системі цінностей держави і суспільства. Ще з давніх часів люди оберігають і цінують землю як неоціненний скарб. Як зазначається у ст. 14 Конституції України, земля є основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Відповідно до ст. 18 Земельного кодексу України (далі – ЗК України), до земель України належать усі землі в межах її території, в тому числі острови та землі, зайняті водними об'єктами. Як нам відомо існує декілька категорій земель за основним цільовим призначенням: землі сільськогосподарського призначення; землі житлової та громадської забудови; землі природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення; землі оздоровчого призначення; землі рекреаційного призначення; землі історико-культурного призначення; землі лісогосподарського призначення; землі водного фонду; землі промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення [1]. В свою чергу, землі сільськогосподарського призначення відіграють дуже важливу роль в нашому повсякденному житті, тому що вони є дорогоцінними ресурсами держави і забезпечують потреби суспільства. Тому, вважаємо за доцільне розглянути таке важливе і, з одного боку, актуальне питання, пов'язане з правовим регулюванням земель сільськогосподарського призначення.

Серед українських науковців з даної тематики виділяють праці В. І. Андрейцевої, Н. С. Гавриша, А. П. Гетьмана, Т. О. Коваленка, П. Ф. Кулинич, А. М. Мірошніченко, Н. І. Титової, М. В. Шульги та багато інших.

Землі сільськогосподарського призначення займають найбільшу площу території України (40378,2 тис. га). Вони регулюються Земельним кодексом України, Законом України (далі – ЗУ) «Про оренду землі», ЗУ «Про обіг земель сільськогосподарського призначення», ЗУ «Про особисте селянське господарство» та іншими. Відповідно до ст. 22 ЗК України, землями сільськогосподарського призначення визнаються землі, надані для виробництва сільськогосподарської продукції, здійснення сільськогосподарської науково-дослідної та навчальної діяльності, розміщення відповідної виробничої інфраструктури, у тому числі інфраструктури оптових ринків сільськогосподарської продукції, або призначені для цих цілей. До земель цієї категорії на-

лежать сільськогосподарські угіддя (рілля, багаторічні насадження, сіножаті, пасовища, перелogi) та несільськогосподарські угіддя (господарські шляхи і прогони, полезахисні лісові смуги та інші захисні насадження, крім тих, що віднесені до земель лісogосподарського призначення, землі під господарськими будівлями і дворами, землі тимчасової консервації).

Як зазначає М. В. Шульга, землі сільськогосподарського призначення є основою продовольчої безпеки держави, фундаментом її економічного розвитку та матеріального добробуту українського народу [2, с. 273].

Земельні ділянки сільськогосподарського призначення для ведення товарного сільськогосподарського виробництва повинні використовуватися відповідно до розроблених та затверджених в установленому порядку проектів землеустрою, що забезпечують еколого-економічне обґрунтування сівозміни та впорядкування угідь і передбачають заходи з охорони земель. Виходячи із зазначеного вище, можна виділити дві основні ознаки земель сільськогосподарського призначення – це надання для потреб в сільському господарстві, а також використання у сфері сільськогосподарського виробництва [3, с. 49].

Згідно із чинним законодавством України землі сільськогосподарського призначення можуть бути передані у власність та користування:

1) громадянам України – для ведення особистого селянського господарства (на підставі ст. ст. 22, 33, 121 ЗК України та Закону України «Про особисте селянське господарство» від 15.05.2003 р.); для садівництва (згідно зі ст. ст. 22, 35, 121 ЗК України громадяни України мають право на безоплатну передачу їм земельних ділянок для садівництва площею 0,12 га); для городництва (на підставі ст. ст. 22, 36 ЗК України); для сінокосіння та випасання худоби (ст. ст. 22, 34 ЗК України); для ведення товарного сільськогосподарського виробництва; для ведення фермерського господарства (на підставі ст. ст. 22, 31, 32 ЗК України та Закону України «Про фермерське господарство» від 19.06.2003 р.);

2) сільськогосподарським підприємствам – для ведення товарного сільськогосподарського виробництва;

3) сільськогосподарським науково-дослідним установам та навчальним закладам, сільським професійно-технічним училищам та загальноосвітнім школам – для дослідних і навчальних цілей (згідно зі ст. ст. 22, 24, 28 ЗУ України);

4) несільськогосподарським підприємствам, установам і організаціям, релігійним організаціям та об'єднанням громадян – для ведення підсобного сільського господарства (зокрема, ст. 37 ЗК України встановлює, що приватні несільськогосподарські підприємства та організації можуть набувати такі ділянки у приватну власність або в оренду, а державні та комунальні – виключно в оренду);

5) оптовим ринкам сільськогосподарської продукції – для розміщення власної інфраструктури (це визначає ст. 22 ЗК України та Закон України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» від 25.06.2009 р.) [4, с.

86]. Вищезазначений перелік стосується виключно громадян України, які мають право на набуття права власності на землю. Що стосується іноземців та осіб без громадянства, іноземних юридичних осіб та іноземних держав, то відповідно до Земельного кодексу України, землі сільськогосподарського призначення не можуть передаватися їм у власність, вони можуть використовувати ці землі тільки на умовах оренди [1].

Отже, підсумовуючи, необхідно зазначити, що, в першу чергу, землі сільськогосподарського призначення потрібні для ведення сільського і фермерського господарства, для вирощування сільськогосподарських культур та інше. Ці землі є основним засобом виробництва продуктів харчування, кормів для тварин і сировини для різних галузей виробництва, тобто землі сільськогосподарського призначення нам потрібні для задоволення потреб у житті, і тому, ми повинні оберігати землю та сприяти її відновленню в разі деградації.

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р., № 2768-14 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2768-14/page>

2. Гетьман А. П., Шульга М. В., Статівка А. М. та ін. Правове регулювання екологічних, аграрних та земельних відносин в Україні: сучасний стан і напрями вдосконалення: [монографія] / А. П. Гетьман, М. В. Шульга, А. М. Статівка та ін.; за ред. А. П. Гетьмана та В. Ю. Уркевича. – Х.: Право, 2012. – 448 с.

3. Лісова Т. В. Особливості заходів правової охорони та відтворення земель сільськогосподарського призначення / Т. В. Лісова. Науковий вісник Ужгородського національного університету. – Право, 2015. – Випуск 34. – с. 48-50.

4. Літошенко О. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення / О. Літошенко. Підприємництво, господарство і право. – 2016. – с. 83-87.

Межевська Лілія Володимирівна,
заступник декана юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

Воронов Сергій Юрійович,
адвокат

ЗНЯТТЯ МОРАТОРІЮ НА ПРОДАЖ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Найголовніше в цій темі є актуальність та важливість на сучасному етапі зняття мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення. Зважаючи на важливість фундаментальних засад конституційного ладу в Конституції України передбачено систему гарантій щодо забезпечення функ-